Pesachim Sources 2

ט"ז אורח חיים סימן תמב ס"ק ז

(ז) (פמ"ג) אלא מבטלו כו'. דזה הוה בעיא בגמרא ולא איפשטא ולקולא אם ביטלו ואם אירע שלא ביטל כלל חמץ שלו ונודע לו זה אחר זמן שאין יכול לבטל נראה דחייב לבער בכל גווני דאז הוי ספיקא דאורייתא:

פני יהושע מסכת פסחים דף מה עמוד א

במשנה בצק שבסידקי עריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער ואם לאו בטל במיעוטו. והקשה בספר ט"ז (סימן תמ"ב סק"ה) דהניחא לשיטת רש"י וסייעתו דריש מכילתין [ב' ע"א] דטעם הבדיקה משום חומרא דבל יראה אלא לשיטת התוס' [שם ד"ה אור] דטעם משום דלמא אתי למיכל מיניה אם כן אפילו פחות מכזית נמי דהא קי"ל חצי שיעור אסור מן התורה ומשו"ה רצה לפרש דהאי חייב לבער היינו דחייב מלקות אם לא ביערו אלא דשדא ביה נרגא ע"ש באריכות. ובלא"ה לישנא דמתני' לא משמע הכי. מיהו לא ידענא מאי קשיא ליה דהא אפילו לשיטת התוס' דחששא דילמא אתי למיכל מיניה הא כתבו דמחמרינן בחמץ טפי משאר איסורין היינו משום דלא בדיל מיניה וע"כ צ"ל משום דאית ביה נמי כרת דאל"כ תקשי מחדש דלא בדיל מיניה. ואם כן לפי"ז בחצי שיעור דליכא צד איסור כרת ולא מלקות אלא איסור גרידא וכ"ש בהאי פחות מכזית דלא אשכחן דאיקרי אכילה דאין אכילה בפחות מכזית וכ"ש בבצק כזה דאפילו כולי שתא בדיל מיניה שהרי בטל במיעוטו אם כן אין שום קושיא אם נאמר דבכה"ג לא חששו לדלמא אתו למיכל מיניה, ולא דמי לחמץ נוקשה בכשיעור דלא פלוג רבנן. וכ"ש דאתי שפיר לאידך סברא דמה שהחמירו בחמץ מבשאר אסורין היינו משום שהחמירה תורה בבל יראה ואם כן בפחות מכזית שהתירה תורה בפירוש לענין בל יראה דהא ב"ה מקרא יליף לה תו לא שייך למיגזר דבין כזית לפחות מכזית לא טעו אינשי כן נראה לי:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ז עמוד ב

לאור הנר וכו'. מנא הני מילי? אמר רב חסדא: למדנו מציאה ממציאה, ומציאה מחיפוש, וחיפוש מחיפוש, וחיפוש מנרות, ונרות מנר. מציאה ממציאה - כתיב הכא שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם וכתיב התם ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא. ומציאה מחיפוש דידיה, וחיפוש מנרות - דכתיב בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות, ונרות מנר, דכתיב נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חפש כל חדרי בטן. תנא דבי רבי ישמעאל: לילי ארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר, אף על פי שאין ראיה לדבר - זכר לדבר, שנאמר שבעת ימים שאר לא ימצא ואומר ויחפש בגדול החל ובקטן כלה ואומר בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ואומר נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חפש. מאי ואומר?

רש"י מסכת פסחים דף ז עמוד ב

למדנו מציאה - האמורה בחמץ, ממציאה האמורה בגביע דבנימין.

ומציאה מחיפוש - כלומר: ואותה מציאה של בנימין מחיפוש האמור אצלה, דמה מציאה של גביע על ידי חיפוש - אף מציאת חמץ על ידי חיפוש.

וחיפוש מחיפוש וחיפוש מנרות - לאחר שלמדת שהיא על ידי חיפוש, חזור ולמוד זה החיפוש מחיפוש שכתוב בירושלים שהוא בנרות, כדכתיב בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות.

ונרות מנר - דכתיב בנר יחידי נר (אלהים) +מסורת הש"ס: [ה']+ נשמת אדם חופש כל חדרי בטן ולקמיה מפרש הא למה לי.

זכר לדבר - כדפרשינן, והשתא מפרש קראי היכא, וראיה ממש ליתא, אלא אסמכתא בעלמא, דדברי תורה מדברי קבלה נינהו.

צל"ח מסכת פסחים דף ז עמוד ב

שם רש"י ד"ה זכר לדבר וכו', וראיה גמורה ליכא דדברי תורה מדברי קבלה נינהו. מכאן משמע דסובר רש"י דבדיקת חמץ דאורייתא, דאל"כ קשה למה ליה למיהב טעמא דדברי תורה מדברי קבלה נינהו, ותיפוק ליה כיון שעיקר הבדיקה מדרבנן איך שייך גזירה שוה, אלא ודאי שעיקר הבדיקה מדאורייתא. ואין לומר דבאמת כך כוונת רש"י דדברי תורה מדברי קבלה נינהו, ולכך אין לנו ראיה מן התורה על הבדיקה כלל, דהרי מצד דברי תורה דלא ילפינן מדברי קבלה בזה אכתי איכא גזירה שוה עכ"פ על גוף הבדיקה, דילפינן מציאה מחיפוש שהוא עדיין דברי תורה מדברי תורה, וילפינן שמציאה זו דחמץ ע"י חיפוש היא, וחיפוש היינו בדיקה. אלא ודאי שהאמת כן דלרש"י עיקר הבדיקה מדברי תורה היא, ובגזירה שוה דמציאה מחיפוש ילפינן לה, אלא שבמה תהיה הבדיקה אם לאור החמה או לאור

הלבנה או לאור האבוקה או לאור הנר, זהו אסמכתא בעלמא דברי תורה מדברי קבלה. ואף שרש"י בעצמו פירש בכמה מקומות דמדאורייתא בביטול סגי, וגם בגמרא אמרו לעיל דף ד' ע"ב הימנוהו רבנן בדרבנן. נראה כך הוא הוצעת הענין, התורה צותה שאותו חמץ שלא השבית צריך חיפוש, אבל אם ביטלו זה הוה השבתה לרש"י שפירוש דתשביתו היינו ביטול, זה אין צריך חיפוש, אבל אם לא ביטלו והגיע זמן איסורו ששוב אינו ברשותו לבטלו, צריך חיפוש מן התורה.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ו עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: הבודק צריך שיבטל. מאי טעמא? אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי, וכי תימא: כיון דמינטר להו אגב ביתיה חשיבי - והתניא: סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים, סופי ענבים ומשמר שדהו מפני מקשאות ומפני מדלעות, בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן - אסורין משום גזל וחייבין במעשר, בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהן - מותרין משום גזל ופטורין משום מעשר! - אמר רבא: גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה. - וכי משכחת ליה לבטליה! - דילמא משכחת ליה לבתר איסורא, ולאו ברשותיה קיימא, ולא מצי מבטיל.

ר' עובדיה מברטנורא מסכת פסחים פרק א משנה א

בודקין את החמץ - אית דמפרשי טעמא דבדיקה כדי שלא יעבור על בל יראה ובל ימצא אם יהיה חמץ בביתו בפסח. ואף על גב דבבטול בעלמא סגי, חיישינן שמא ימצא גלוסקא יפיפיה וימלך על ביטולו ויחשוב עליה לאכלה ויעבור עליו על בל יראה ובל ימצא, הלכך בודקים את החמץ כדי לבערו מן העולם. ואית דאמרי טעמא דבדיקה גזירה שמא ימצא חמץ בביתו בפסח ויאכלנו, כיון שאין רגיל להיות בדל ממנו כל שאר ימות השנה:

ב"ח אורח חיים סימן תלד

ג ואחר הבדיקה מיד בלילה יבטלנו. מימרא דרב בפרק קמא והטעם דשמא ימצא גלוסקא יפה בתוך הפסח שאינה בטילה כמו פירורין וכשמשהה אותה אפילו רגע אחד ודעתיה עילויה עובר עליה בבל יראה וכדפירש רש"י (ד"ה ודעתו עליה) וכן פירש הר"ן (ג א ד"ה אמר) אבל הרא"ש (סי' ט) כתב כלומר חיישינן שמא באחת מן הזויות היתה גלוסקא יפיפיה שדעתו עילויה ולא בטלה ממילא כמו פירורין דהוו הפקר ואין צריך ביטול כלומר ובשעת הביעור ישכחנה ונמצא עובר עליה ולכך צריך לבטל מיד בלילה ונראה דמה שלא רצה הרא"ש לפרש כפירוש רש"י שמא ישהה אותה רגע אחד וכו' לאו משום דסבירא ליה שאם היינו חוששין לזה לא הוי מהני ליה ביטול דהא ודאי אף לחמץ ידוע מהני ביטול כדפירשתי בסימן תל"א (סע' ב) אלא כיון שדעתו לשרפה אף על פי שעסק בה לא הוי עובר עליה ומפני זה לא היה צריך לבטל אלא בעל כרחך מה שצריך ביטול אינו אלא מטעם שמא באחת מן הזויות וכו' וממילא משמע דוקא שמא באחת מן הזויות וכו' אבל מן הסתם אינו עובר בחמץ שאינו ידוע אפילו לא ביטל אבל אם באחת מן הזויות היתה גלוסקא יפיפיה שדעתו עליה הוי ליה כחמץ ידוע אף על פי שנשכחה ממנו בשעת הביעור ולכך צריך לבטל:

ויש לדקדק על לשון רבינו שכתב דהשתא אפילו אם נשאר בבית חמץ שלא מצאו אינו עובר עליו וכו'.

משמע מלשונו דהיה עובר על חמץ שלא מצא אם לא ביטל וזה דלא כדמשמע מדברי הרא"ש גם הוא נגד הגמרא דפריך וכי משכח ליה ליבטליה ומאי קושיא אי נימא שעובר על החמץ שלא מצא כל זמן שלא ביטל ואפשר דהכי קאמר אינו עובר עליו אף אם ימצאנו לאחר איסורו ולא מבערו דמאחר שביטל הוי ליה הפקר ואינו שלו ומה שכתב הרא"ש (שם) אי נימא משום פירורין דקים לן שלא מצא בבדיקה ונשארו ועובר עליו בבל יראה איכא לדקדק עליו הלא חמץ שאינו ידוע הוא ויש לומר כיון דאי אפשר לבית בלא פירורין וקים לן שלא מצאן בבדיקתו הוי ליה כמו חמץ ידוע אבל חמץ שבבית שאינו ידוע כולי עלמא מודים דאינו עובר עליו אפילו בלא ביטל ודו"ק ועיין לעיל בסימן תל"א (שם):

מגן אברהם סימן תלד ס"ק ה

ה (פמ"ג) (מחה"ש) יבטלנו. דהשתא אפי' נשאר חמץ בביתו שלא מצאו אינו עובר עליו (טור) דאם לא ביטלו עובר עליו אף על פי שלא ידע וכ"כ בסי' תמ"ו מ"ד אמי שאכל חלב בשוגג וז"ל הרמב"ם פ"ג אם מצא חמץ שהיה דעתו עליו והיה בלבו ושכחו בשעת הביעור ולא ביערו ה"ז עובר על לא יראה שהרי לא ביער ולא ביטל וכו' ע"ש משמע דאם לא ידע בו מתחל' אינו עובר עליו כלל וכ"מ מל' הרא"ש גבי גלוסקא וע' בתו' ריש כל שעה: ודע דפירורין ממילא בטלי והביטול הוא שמא ימצא גלוסקא יפיפיה עסי' ת"ס ס"ג:

ט"ז אורח חיים סימן תלד ס"ק ג

(ג) (פמ"ג) בליל' יבטלנו. בטור כתוב דהשתא אפי' אם נשאר בבית חמץ שלא מצא אינו עובר עליו דהוה הפקר ולאו דיליה הוא אין פי' שיעבו' על מה שלא ידע אם לא יבטל אלא ימצא אותו אח"כ דשגיאות מי יבין וכ"מ מדברי הרא"ש שכ' בפירורין אי לא הי' בהם היתר מפני שהם אינם חשובין ובטלים הייתי עובר עליהם דכיון דקים לן שנשארו בבדיקה

ממילא ה"ל כידוע וא"כ בגלוסקא יפה הוה האיסור דוקא כי משכח להו וע"ז פריך בגמרא וכי משכח להו לבטיל אלא פי' דנשאר חמץ שלא מצא בבדיקתו וימצאנו תוך הפסח דהכי אמרי' בגמ' דף ו' אר"ח הבודק צריך שיבטל מ"ט אי נימא משום פרורין הא לא חשיבי אמר רבא שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתו עלויה פירש"י חשובה היא בעיניו וחס עליה לשרפ' ומשהא אפי' רגע א' ועובר עלי' בבל יראה. ואח"כ מקשי' וכי משכחת לי' לבטלי' ומשני דילמא משכחת ליה לבתר איסורא. והקשו התו' ולפירש"י מה מקשה המקשן הא כבר אמר שחס עלה לבטלה אלא הפירוש של ודעתי' עליה הוא שלא בטל מאליו ול"נ דלק"מ דמתחלה אמר שאם לא יבטל אלא יסמוך על מה שיוציאנ' לשריפה אם ימצאנה שמא יחוס מלשורפ' קצת ויעבו' וע"ז פריך דאי משכח לה לבטל' ובביטול לא חיישי' שמא יחוס מלבטל' כיון דאינו מבערה מן העולם:

<u>צל"ח מסכת פסחים דף ו עמוד ב</u>

שם דאמר ר' אלעזר שני דברים אינן ברשותו וכו'. הנה יפלא למה הביא דברי ר' אלעזר, דאי למימר דחמץ אינו ברשותו, ואטו עד דאתי רבי אלעזר לא ידענא מדברי התנאים שחמץ אסור בהנאה. ואי להורות שאע"פ שאסור בהנאה אפ"ה עובר בבל יראה כאילו הוא שלו, ג"כ למה לי דר' אלעזר קרא כתיב לא יראה ולא ימצא. ונראה משום דמקרא דכתיב לא יראה לך הוה אמינא שאינו עובר בבל יראה אלא במכוין שיהיה החמץ שלו ורוצה לעבור על איסור תורה שאסרתו בהנאה והוא רוצה להחזיקו וליהנות, וכן משמע לא יראה לך שלך אי אתה רואה, ולא שהוא שלו באמת שהרי הוא אסור בהנאה, מ"מ בדעתו הוא מחזיקו כשלו. אבל אם אינו מכוין ליהנות ממנו ולהחזיקו, אז ממילא כיון שהוא אסור בהנאה אינו עובר עליו אפילו לא בטלו. כך עלה על דעת המקשן. ולפי הוה אמינא זו ממילא אי אפשר לומר שהחמץ שהוא בביתו בשוגג בפסח יהיה עובר עליו כאוכל חלב בשוגג, ועיין במג"א סימן תל"ד ס"ק ז' שזה הוא לפי האמת שזכינו לדברי ר' אלעזר שעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו, שאפילו הוא עצמו לא עשאו שיהיה ברשותו ואינו רוצה בו כלל אפ"ה עשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו, ואז באמת עובר עליו גם למפרע קודם שמצאו, וכדעת הרמב"ם [פ"ג ה"ח].

חידושי הריטב"א מסכת פסחים דף ב עמוד א

מתני' אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר. פירש רש"י ז"ל כדי שלא יעבור בבל יראה ובל ימצא, והקשו עליו דהא בדיקת חמץ דרבנן היא כדאיתא לקמן בפירקין (ד' ב') ולעולם לא נפיק מבל יראה ובל ימצא לענין החמץ שלא מצא עד דליעביד בטול דאורייתא כדאמר רחמנא, ואפילו אם תמצי לומר דבדיקת חמץ דאורייתא ובהכי סגי ליה מכל מקום הא קי"ל (לקמן ו' ב') שהבודק צריך שיבטל וא"כ אפי' לא בדק כלל הא לא עבר בבל יראה ובל ימצא כיון שביטל אח"כ, וא"כ אין הבדיקה (מצער) [מטעם] זה ואם היא (מצער) [מטעם] זה הויא בדיקה בכדי, לפיכך פירשו בתוספות דבדיקה דמתני' הויא מדרבנן ואף על פי שיש לו לבטל מן התורה ובהכי הוה סגי הצריכוהו בדיקה שלא יכשל באכילתו, ולאו למימרא דבדיקה לאו דאורייתא כלל דהא ודאי ליתא דכי כתב רחמנא תשביתו שאור אינו לשון בטול ממש כפשוטו או כתרגומו אלא לשון ביעור שיבערנו מרשותו ו[כ]דאמרינן בגמ' (ה' א') רבי עקיבא אומר וכו', אלא ודאי לכו"ע בדיקה מדאורייתא, ומאי דאמרינן בגמרא (ד' ב') בביטול בעלמא סגי הכי אמרינן דכל היכא דעביד בטול תו לא רמיא עליה מצות בדיקה, והכי דייק לישנא דקאמרינן בביטול בעלמא סגי, ואף על פי שכתב [רש"י] ז"ל בביטול סגי מדכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו אלמא תשביתו בלב היא, אין בזה גילוי דעת שיסבור רבינו ז"ל דבדיקת חמץ דרבנן, אלא כך אמר ז"ל דלהכי כתב רחמנא לשון תשביתו שיהא נכלל אף לשון ביטול ואשמעינן קרא דאי אניס ולא מצי בדיק בביטול דעביד קודם זמן איסורו סגי ליה, ואך חלק אביעור לחוד קאי (עי' תו' שם), נמצאת למד שמצותו בביעור אלא דאי בטלו מעיקרא תו לא רמיא עליה האי מצוה ומיהו רבנן חייבוהו לבטל על כל פנים כי הביטול מוציא מכל חשש, כך יש ליישב פירוש התוספות לפי מה שנראה מפי' (רש"י) דבריהם, והיא שיטה (נתנה) [נכונה], ולפי שיטה זו יש ליישב פרש"י ז"ל דהא פרישנא דבדיקה דאורייתא וזו היא (מצבתו) [מצותו], וכללו של דבר כיון דמדאורייתא בכל חד מינייהו סגי ואית ליה למעבדינהו תרווייהו ההוא דאתי מעיקרא הוי דאורייתא ואידך מדרבנן, ע"כ הרי"ט ז"ל, והרא"ש ז"ל העלה בשם התוספות דבדיקה מדרבנן שמא ימצאנו ביום טוב ויאכלנו ע"כ.

ושאלו הראשונים ז"ל מה טעם הקפידה תורה בביעור חמץ יותר משאר איסורין, ותירצו דשאני הכא דלא בדילי אינשי מיני' והוא אסור בהנאה ויש באכילתו כרת משא"כ בנבלה וחזיר דבדילי אינשי מיניה, ויין לנזיר אף על גב דלא בדיל מיניה אינו אסור בהנאה, (טפילה) [וערלה] וכלאי הכרם אף על גב דלא בדילי אינשי מינייהו ואסורין בהנאה אין באכילתן כרת, א"נ דשאני חמץ שאיסורו תלוי בזמן וזהו שהוא אסור עכשיו היה [עד] עכשיו מותר ויש לו היתר אחר הפסח מן התורה מה שאין כן (בטפילה) [בערלה] וכלאי הכרם ובשר בחלב, ואף על גב דיין לנזיר הויא גם [כי] הא, לא הוי אסור בהנאה, ולפי שראו רז"ל שהחמירה תורה כל כך הפריזו הם להצריך בדיקה על החמץ הנמצא ובטול על שאינו נמצא, הרי"ט ז"ל בשם רבו (הרא"ש) [הרא"ה] ז"ל.

גמ' והא קי"ל דעד צאת הכוכבים יממא הוא. הקשה הרי"ט ז"ל דהא איפליגו במסכת שבת (ל"ד ב') בשיעור בין השמשות וקי"ל בגמרא כרבי יהודה דמבין השמשות עד צאת הכוכבים שלשה חלקי' מיל, ותירץ דבההוא שיעורא [נמי]

איכא כוכבים כדאמרינן התם (ל"ה ב') כוכב אחד וכו' וזהו ספיקו של רבי יהודה אי חשיב האי צאת הכוכבים, דלאו בכל יציאת כוכבים הוי לילה כדאמרינן התם לא כוכבים גדולים וכו'.
הא קמ"ל דאור כוכבים אור הוא נפקא מינה לנודר דתנן וכו'. כתב הרי"ט ואף על גב דקי"ל (נדרים מ"ט א') בנדרים הלך אחר לשון בני אדם, הני מילי היכא דאפשר אבל היכא דלא אפשר כגון הלועז שנדר בלשון הקדש, א"נ היכא דלא ידעינן, ודאי אזלינן אחר לשון תורה, כדאמרינן הכא וכדאמרינן גבי הנודר מן המולים או מן הערלים (נדרים ל"א ב').

ר"ן על הרי"ף מסכת פסחים דף א עמוד א

אלא כך הוא עיקרן של דברים שזה שאמרה תורה תשביתו יכול להתקיים בא' מב' דברים או שיבטל בלבו כל חמץ שיש ברשותו ויוציאנו במחשבתו מרשותו וסגי בהכי מדאורייתא אפי' בחמץ הידוע לו או אם לא בטלו בלבו כלל צריך מן התורה שיבדוק אחריו בכל מקום שהוא רגיל להמצא שם ויבערנו מן העולם ובביעור זה הוא שנחלקו במה יבערנו ולפיכך כל שאינו מבטל חייב לבדוק כדי שלא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא [ולפיכך כתב רש"י ז"ל שבודקין את החמץ כדי שלא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא] והיינו למי שאינו מבטל אבל למי שמבטל סגי בהכי אלא מפני שבטול זה תלוי במחשבתן של בני אדם ואין דעותיהן שוות ואפשר שיקלו בכך ולא יוציאוהו מלבן לגמרי ראו חכמים להחמיר שלא יספיק בטול והצריכוהו בדיקה וביעור שהוא מספיק ג"כ מן התורה או מפני שחששו שאם ישהנו בתוך ביתו יבא לאכלו ומשמע דתנא דמתני' לא בעי ביטול כלל אלא בדיקה ובהכי סגי ליה לפי שמכיון שבדק יצא ידי חובתו ואם שמא ימצא אחר כך גלוסקא יפיפיה יבערנה לאלתר שמא תאמר למפרע עבר עליה ליתא שהרי סמכה תורה על החזקות וכל שבדק אותן מקומות שרגיל להמצא בהן חמץ יצא י"ח ואין לו לחוש לככר בשמי הקורה ולפיכך תנא דמתני' לא הזכיר בטול אחר הבדיקה כלל אלא שבא רב יהודה אמר רב וחדש ואמר הבודק צריך שיבטל ומסקינן בגמ' (ו ב) דהיינו טעמא שמא ימצא גלוסקא יפיפיה ודעתיה עליה ופרש"י ז"ל דשמא מתוך שדעתיה עליה ישהה אותה מלבערה ונמצא עובר עליה כלומר משעת מציאתה ואילך אבל מקמי הכי לא שכבר יצא י"ח בבדיקה כדכתיבנא. ונמצאת אתה אומר לפי דעת זה שהתורה שאמרה תשביתו היינו או בבטול או בבדיקה וביעור והיינו בחמץ ידוע או מפני חשש מקומות שהוא רגיל להמצא בהן אבל כל שאין לו חמץ ידוע ולא מקומות שהוא רגיל להמצא בהן לא חלה עליו מצות השבתה שהרי אתה אומר שכל שבדק אף על פי שלא ביטל ונשתיירה בידו גלוסקא יפיפיה אינו עובר עליה אלא בשהייתה משעת מציאה ואילך אלמא אין מצות השבתה אלא על חמץ ידוע או מפני מקומות שרגיל להמצא בהן ואי אפשר לפרש שכל שבדק ולא בטל ואח"כ מצא גלוסקא יפיפיה עובר עליה למפרע שא"כ אפי' בדק הוא מחויב מן התורה לבטל מפני ספק חמץ שאינו מצוי וכיון דמדאורייתא בבטול בעלמא סגי אי אתה מוצא בדיקה [ובעור] מן התורה אלא כדאמרן זהו דעתי והוא על דרך רש"י ז"ל:

מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף ו עמוד ב

ולדידי מסתברא לי עיקר דברי ר"ת ז"ל דאי מתשביתו א"כ פסקת ליה חיוב בטול דאוריית' ומאי קאמר צריך שיבטל חייב לבטל הו"ל למימר ומאי קא מבע"ל נמי מאי טעמא והא טעמא רבה איכא דרחמנא חייביה וכי תימא דלאו טעמא ממש קא בעי לבטול אלא דקא מתמה כיון שכבר בדק למאי איכא למיחש דאי משום פירורין הא לא חשיבי. הא ליתא דלבתר דשני ליה שמא ימצא גלוסקא יפיפיה אקשי ליה ונבטלה כי משכח לה ואי בטול דאורייתא היכי מסיק אדעתיה למימר הכי דמ"מ עד דאשכח קא עבר עלה. וכי תימא דקרא לא מחייב לן בטול דתשביתו כתי' ומשמ' בכל השבתה וכיון דבדיק תו לא עבר עלה עד דאשכח' דלאחר בדיק' ולא כלום. הא ליתא דכיון דבכלל תשביתו בטול ובטול עדיף מבדיקה דמהני למאי דאיכא בחורין ובסדקין אי אתה רשאי לדונו להקל ולומר דבבדיקה סגי אלא להחמיר דצריך בטול. אלא ודאי ביטול לאו דאורייתא בחיוב אלא מדרבנן וכדכתיבנא במתני' קמא אלא דכל שבטל תו לא עבר עליה ואפילו בחמץ הנראה והידוע כדאמרינן בתלמיד היושב לפני רבו בסמוך וטעמא משום דכתיב לך וכמו שכתב ר"ת ז"ל ומדין הפקר

תוספות מסכת פסחים דף כא עמוד א

ואי אשמעינן חיה משום דמצנעא לה - ואין עובר משום בל יטמין דבל יטמין נפקא לן מלא ימצא ואין זה מצוי כיון שאין ידוע היכן הוא וכן משמע בפ"ק (בדף ו:) דפריך וכי משכחת לה ליבטלה משמע דכל כמה דלא משכחת לא עבר בבל יראה הק' רשב"א היכי שרי להאכיל לחיה שדרכה להטמין הא תנן בפ"ק (דף ט:) מה שמשייר יניחנו בצינעא כדי שלא תטול חולדה בפניו ויהא צריך בדיקה אחריו וכ"ש שאסור ליתן בפניהם ויש לחלק בין חיה לחולדה המגדלים בבתים דההיא לא מצנעא כולי האי כמו חולדה הטומנת בחורים ובסדקין.